

HÁROM ÉV ALATT ÚJJÁÉPÍTIK A VÁR LAKÓNEGYEDÉT

A fővárosi tanács nagyszabású újjáépítési tervzetet fogadott el

A budai Várnegyed újjáépítésének kérdése a felszabadulás óta foglalkoztatja az építészeket, a városrendezőköt, az egész közvéleményt. Érthető ez az érdeklődés, hiszen a Várnegyed az ország legnagyobb kiterjedésű műemlék együttese, amelynek megmentése, eredeti állapotába történő helyreállítása valamennyiünk szívügye. A Várnegyed rendezése olyan különleges városépítészeti feladat, amely csak elmélyedt, mindenre kiterjedő műemléki kutatás alapján végezhető el.

Az idei program: 48 ház újjáépítése, a nyugati várfal és a Kapisztrán téri torony helyreállítása

A Vár lakónegyedének jövőjét illetően nagy jelentőségű esemény, hogy nemrégiben valamennyi illetékes fórum jóváhagyását elnyerte az a nagyszabású és részletmegoldásokat is magában foglaló tervzet, melyet a Városépítési Tervező Vállalat és azon belül Papp Imre, Kisléghy Nagy István, Ország Bőla és Zsuzsa Tibor építőművészek dolgoztak ki a Várnegyed helyreállítására, rendezésére, a romok beépítésére. A tervzet a megvalósulás útjára lépett, amit megkönnyít az a körülmény, hogy a minisztertanács határozata szerint a Vár-lakónegyed gazdája a fővárosi tanács lett. A tanács elhatározta, hogy három év alatt elvégzi a Vár lakónegyedének újjáépítését. Ennek irányítására kapott megbízást röviddel ezelőtt a fővárosi tanács kebelében megalkult Műemlék Felügyelőség, amelynek vezetője Horler Miklós főmérnök. Még ebben a hónapban nagy ütemben megindul a Várnegyed területén a helyreállítási munka és a program szerint idén 48 lakóházat építenek újjá. Az ez évi programban szerepel ezenkívül a nyugati várfal, a Kapisztrán téri torony helyreállítása. Tatarozzák a Vármúzeum épületét, helyreállítják a

tervezések negyedik főcsoportját azok az épületek alkotják, amelyek *eklektikus külsejűek*, a külső csak raktár és alatta vagy semmi régebbi maradvány nincs, vagy olyan kevés, hogy nem teszi lehetővé a rekonstrukciót. A Várnegyedben már történt egy »varsói ízü» helyreállítás, még pedig a *Fortuna utca 7. számú épületnél*, ahol a homlokzati falból semmim sem maradt meg, csupán a földszint boltozatai, a kapukeretek és a díszes szemöldökök néhány részlete. Ezekhez a maradványokhoz építettek hozzá »varsói módszer» szerint a sima barokk homlokzatot. Végül mint ötödik feladatot, a teljesen üres romok *stílusos beépítése vár az építészekre*. E tekintetben egyesek azt a felfogást vallják, hogy az üres telkekre újat, mait kell építeni a meglévő műemlékek hitelessége érdekében és ezért is, mert minden előző kor a saját stílusában épített, ez adja a Vár történeti értékét, s megállítani egy korban a Vár életét, valóban helytelen értelemben tenné azt múzeumná.

Rekonstrukció a házak, terek történelmi kialakulásának teljes figyelembevételével

A javaslat szerint a Bécsi-kapu tér rendezésének megoldásánál egyik főszempont az, hogy a *Fortuna utca felé feltárolt városkép*, különösen az utca keleti oldalának harmonikus utcaképe *kellőképpen érvényesüljön*. A másik fontos szempont az, hogy *lezárást nyerjen a Levéltár bántó, nagy tömege*. A Kapisztrán tér megtervezésénél régi térké-

Szentháromság tér tervezése előtt is megvizsgálták a tér történelmi kialakulásának különböző szakaszait. Az a szempont alakult ki, hogy a Halászbástya, az előtte levő Szent István szobor és az erősen lejtős terep a Halászbástya előtti területnek intímebb kiképzését teszi szükségessé, lényegében leválasztva a Szentháromság tér erőteljesebb városképi megjelenéséből. Ennek hangsúlyozása érdekében a terep közötti szintkülönbséget a terv lépcsőzettel oldja meg és így kifejezőbben érzékelteti a két tér kapcsolatát. Javasolja a tervezet a számvevősegi épületnek a Halászbástya és a Mátyás-templom felé eső szárnyán az egy emelettel való csökkentést.

A Hess András tér részben romos keleti térfalát a tervzet úgy oldja meg, hogy a régi építési vonal megtartásával javasolja a beépítést. A

képző elemei kellő erővel bontakozzanak ki. A további alapelvek az volt, hogy a várfalak kialakult vonulatát a beépítés a lehetőség szerint kövesse és együtt fejezzen ki városépítészeti összhatást. A Halászbástyától északra eső építési vonalnál a terv ugyancsak a várfalnak vonalát követi. Meggondolást kívánt azonban a Miklós-torony mögötti terület szabadonhagyása, hogy az megfelelően érvényesülhessen. A Várhegy északi peremének beépítésénél gondoskodnak arról, hogy a *Levéltár hátsó udvara kellő lezárást nyerjen*. Az *Alami Nyomda Primás-bástya felőli lezárására is javaslatot tesz a terv*. A nyugati perem beépítésénél a terv a Tóth Árpád-bástyasétány régi építési vonalának betartását tartja szükségesnek azzal a különbséggel, hogy a 29. számú épület lebontását javasolja. Ennek az a célja, hogy a Nőgyelet ut-

Romkert a Kapisztrán téren

Miklós-toronnyal való összeépítés helyett azonban lazább kapcsolatot tart helyesebbnek. Ezzel erőteljesebben érvényesülhet a Miklós-torony önálló építészeti motívuma. A Disz tér északi oldalát a felszabadulás előtt többemeletes stílus-talan bérház zárta le, amelyet annakidején a Marczibányi-ház helyére építettek — ez az épület az ostromkor elpusztult. A tervezők a feladatot úgy oldották meg, hogy az északi, lezárást szolgáló homlokzat szélességét és az odatervezett épület magasságát a volt Marczibányi-házhoz képest enyhén növelték és ezzel a Vár léptékéből és hangulatából ki nem lépő, de a Marczibányi-házhoz képest erőteljesebb térfalat biztosítottak. A terv hozzányúl a Honvéd-szobor előtti és az ehhez közeledő gyepesített szigethez is, amelyet felére csökkent. A Disz tér bevezetését szolgáló Hunyadi János út és a Fehérvári-kapu felől érkező útvonal forgalmi területe a Vár legérzékenyebb helye forgalmi biztonság szempontjából. A tervezés során az a vélemény alakult ki, hogy ezen a területen messzemenően biztosítani kell a forgalom sima lebonyolítását.

Részletesen foglalkozott a tervjavaslat a Várhegy peremének beépítési kérdésével. A keleti oldalra vonatkozóan a terv mindenekelőtt azt tartja szem előtt, hogy a Duna felől feltárolt Várhegy sziluett a Vár-lejtők együttes hatásával úgy érvényesüljön, hogy abban a Vár-palota, a Mátyás-templom és a háttérből kibontakozó Mária Magdolna-templomtorony elsődleges sziluett-

cától északra egységesen kialakított játszóudvart lehessen létesíteni.

Új iskola, óvoda, reprezentatív szálloda és jelentős üzlethálózat

A Várnegyed egyes épületeimben belül kialakult udvarok túlnyomórészt olyan hagyományos kiképzést jelentenek, amelyeknek megtartása esztétikai szempontból kellőképpen mérlegelendő. Ennek ellenére a rendezési terv igyekezett a *túlzott beépítésű telkeket levegősebbé tenni*. Ennek megoldására két mód kínálkozott. Az egyik az, hogy az egyes oldalszárnyak lebontásával az udvarok összenyithatók legyenek. A másik megoldás a csatlakozó oldalszárnyak 5-6 méter magas, túlnyomórészt az újabb építkezések idejéből származó tűzfalai helyett az oldalszárnyak nyeregtetővel történő átalakítását javasolja. Egyes esetekben, amikor építészettörténeti értékek erősen ellene szólnak az oldalszárnyak lebontásának, a földszintes rész árkádossá alakítására tett javaslatot a terv. Ez történik majd a Disz tér 13. az Uri utca 6-8, a Tárnok utca 18. számú házaknál. A felszabadulás előtt a tömbökön belül 33 000 négyzetméter volt a Várnegyed lakóházainak udvarterülete, a rendezési terv ezt most 43 000 négyzetméterre kívánja bővíteni, tehát 10 000 négyzetméterrel nagyobb lesz az udvarterület.

Az újonnan létesítendő közintézmények a következők: a Hess András tér 2. szám alatt egy 20 tantermes iskola, a

Játszóter tere a Tóth Árpád bástyasétányon (Tillai Ernő tervéi és rajzai)

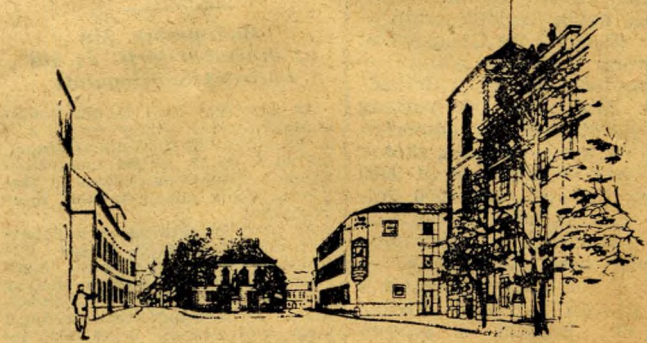
Tóth Árpád-bástyasétány 28. alatt 120 férőhelyes óvoda, az Uri utca 46-50. szám alatt 120 férőhelyes bölcsőde, a Szentháromság tér, illetve a Tárnok utca 15. szám alatt reprezentatív, elsősorban a külföldi idegenforgalmat szolgáló szálloda, étterem és bár épülne. A Tárnok utca 9-13. és a 15. számú telkek között a Balta-közhöz hasonlóan, áthidalással közterületet képez ki a terv. Innen lépcsőn lehetne lejutni a Halászbástyához tartozó teraszosan kiképzett területre. Az üzlethálózatot a tervjavaslat úgy csoportosította, hogy egyik része a Szentháromság tértől délre, a

másik része attól északra kerül.

A harmonikus utcakép biztosítására is több javaslatot tettek.

A zöldterületekre is volt gondjuk a tervezőknek. A Tóth Árpád-bástyasétányon és a Primás-bástyán kilátóhelyeket létesítenek. A lakások kialakításánál érvényesül a tervezőknek az az elgondolása, hogy a Várnegyedben nagyobb számban kell biztosítani 3, esetleg többszörös lakásokat, sőt egyes telkek beépítésénél kifejezetten gondoskodni kell reprezentatív lakásokról.

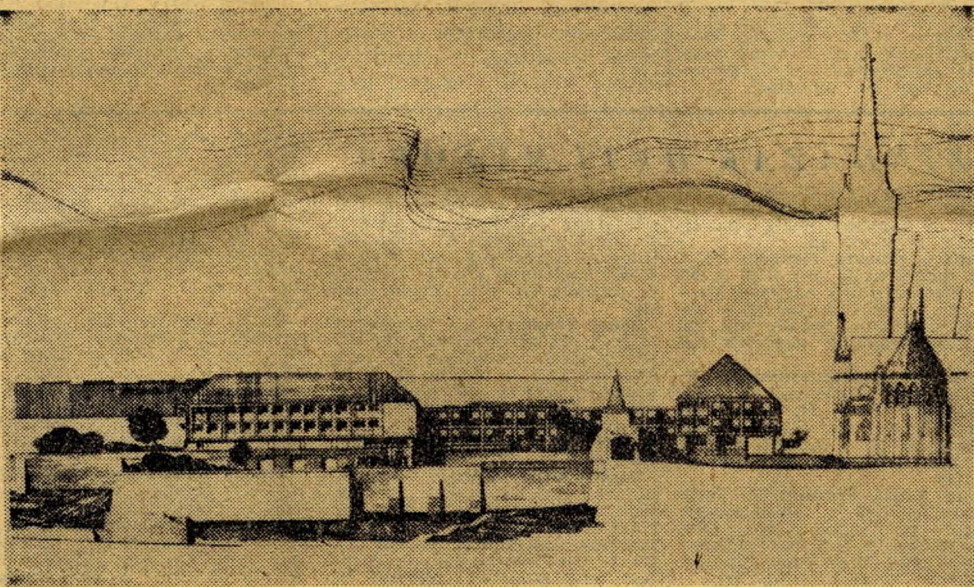
Gárdonyi Jenő

Új iskola épül a Hess András téren

Szentháromság-szobrot, parkosítják a Hess András teret és a Mátyás-templom melletti üres telket. Ebben az évben 10 millió forint jut ezekre a munkákra. A jövő évben a Vár valamennyi romtörmelét beépítik és az OTP öröklakásépítési akciója keretében építik fel az új lakóházakat. A Hess András téri új iskola építkezése is erre az időpontra van ütemezve és jövőre talán megkezdik egy reprezentatív szálloda építését is az egykori primási palota telkén.

A Várnegyed ma 154 lakóházat, illetve lakóház építésére alkalmas romtörmelket, valamint 17 középületet, illetve ilyen célra kijelölt üres telket foglal magában. Az újjáépítésnél ötféle feladatot kell megoldani. Az első azoknak az épületeknek a csoportja, amelyek eredeti formájukban lehet helyreállítani. Ezek a lakóházak műemlék értékűek, legkorábban a barokk időkben létesültek. A feladatok második csoportjába a több stíluskor emlékeit magukban foglaló házak tartoznak. Az újjáépítésnél itt az egyes épületek olyan korát igyekeznek hangadóvá tenni, amelyre nézve a legtöbb értékes adat áll rendelkezésre. Szinte már műzeumi módszer az, amit az épületek harmadik csoportjánál kell majd alkalmazni. Vannak ugyanis olyan házak a Várnegyedben, amelyeknél a gótikus maradványok érdemessé teszik a később keletkezett homlokzat-architektúrák eltávolítását és a gótikus épület rekonstrukcióját. A vári

A Várban építendő reprezentatív szálloda terve a Duna felől (Tervezte: Miklós Tibor és Molnár Péter)